

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การศึกษาความคิดเรื่อง "รูป" ในพุทธศาสนา

ชื่อผู้เขียน

นางนันทพร วรกุล

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

รศ. คร. บุญย	นิลเกษ	ประธานกรรมการ
ผศ. คร. สิงหน	คำขาว	กรรมการ
ผศ. รุ่ง เรือง	บุญไฉอรส	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาวិเคราะห์เรื่อง "รูป" (matter) ในพุทธศาสนานี้ เริ่มต้นด้วยการสำรวจความคิดเรื่องเดียวกันในปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณและสมัยใหม่ ในปรัชญากรีก "สสาร" เป็นที่เข้าใจกันนับตั้งแต่ตาเลส เป็นต้นมาว่าหมายถึง น้ำ แล้วก็หมายถึงลม ต่อมาก็หมายถึงไฟ แต่ละชาตุ้งกล่าวนี้ นักคิดในสมัยนั้นต่างก็คิดว่า เป็นเนื้อแก่นทั้งเกิดของโลก ในสมัยต่อมา ชาตุ้งสี่ (คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม) ถูกจัดว่าเป็นรากเหง้าของสิ่งทั้งหลายของโลก

ในปรัชญาสมัยใหม่ ก็อธิบายเรื่องรูปในลักษณะเดียวกัน มีการอธิบายเรื่องรูป เป็น 2 ประเภท ดังนี้

- (1) การอธิบายว่ารูปกับนาม เป็นสิ่งที่แยกกัน ต่างก็เป็นอิสระแก่กัน
- (2) รูปกับนามมีอยู่ด้วยกัน อยู่รวมกันไป

นักคิดที่ยึดมั่นอยู่กับการอธิบายแบบแรก ถือว่ารูปกับนาม ไม่มีความสัมพันธ์กัน หากกล่าวให้ชัดเจนไป ก็ว่า โลกนี้ประกอบด้วยสสารเพียงอย่างเดียว ส่วนนักคิดที่ดีถือเอาการอธิบายแบบที่สอง ก็กล่าวว่า โลกเป็นทั้งรูปและนาม และในกรณีของมนุษย์ เมื่อจะ

ให้เห็นภาพที่จริงแท้ของสัจจะภาวะ ก็ต้องกล่าวถึงรูปและนามไปพร้อม ๆ กัน จะเรียกว่า กายกับจิตก็ได้

อย่างไรก็ดี ความคิดเรื่องรูปในปรัชญาตะวันตกและวิทยาศาสตร์ ได้มีการวิเคราะห์กันถึงขั้นสุดท้ายในทฤษฎีปรมาณูของ เกมอคริตส์ จนถึงทฤษฎีสสารของไอน์สไตน์

ในพุทธศาสนา พระสุตตรค่าง ๆ ใช้คำว่า "รูป" หมายถึง สิ่งต่าง ๆ เป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

(1) หมายถึง ธาตุ 5 ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม และ อากาศธาตุ

(2) หมายถึง อายตนะ (สิ่งที่เป็นเป้าของประสาทสัมผัส) 5 ประการ ได้แก่ สิ่งที่เป็นรูปร่างประจักษ์แก่จักษุแสงสว่างเป็นสีต่าง ๆ เสียง, กลิ่น, รส, และการกระทบสัมผัส

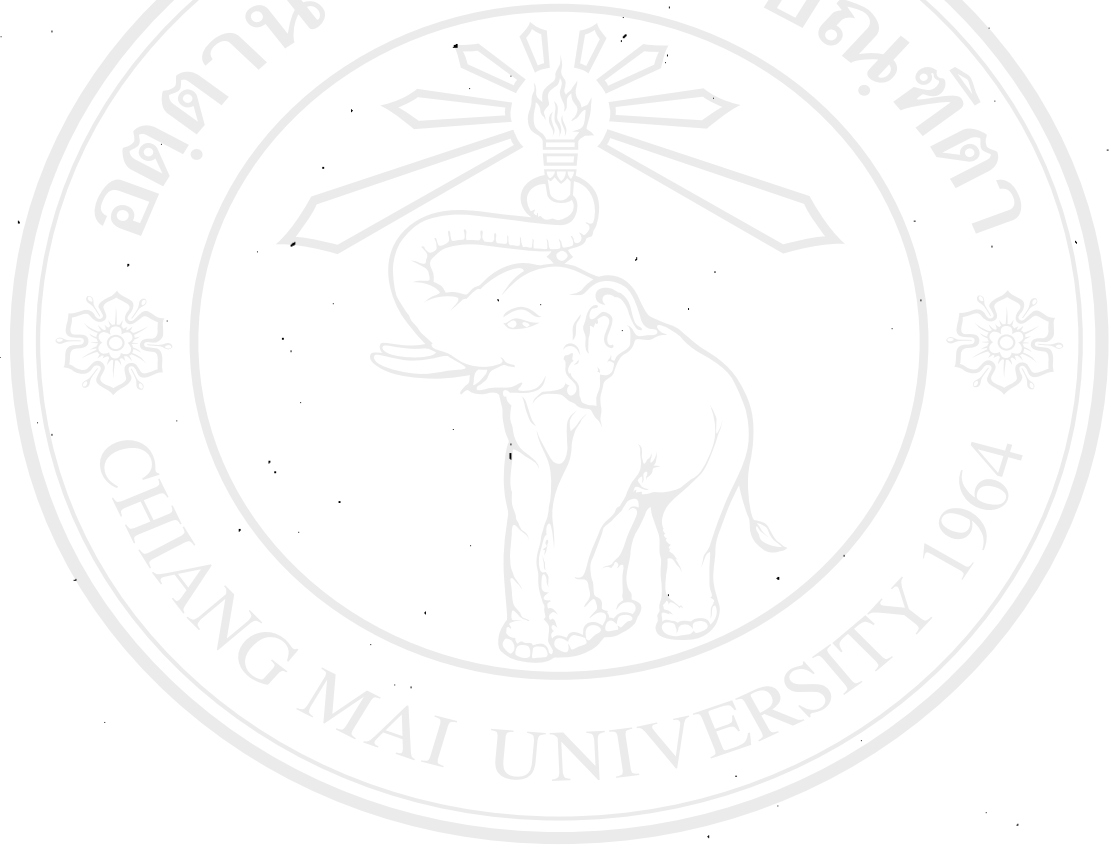
(3) หมายถึง ปสาทรูป (ประสาทสัมผัส) 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย

(4) หมายถึง 1 ใน ชั้นขันธ์ 5 ได้แก่ รูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร และ วิญญาณ เรียกว่ารูปขันธ์ ซึ่งประกอบด้วยธาตุ 4

(5) หมายถึง รูปาทายรูป ได้แก่ ปสาทรูป 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย โจรรูป 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส การกระทบสัมผัส กาวรูป 2 คือ ความเป็นหญิงกับ ความเป็นชาย หทัยรูป 1 ชีวิตรูป 1 อาหารรูป 1 วิญญาณรูป 2 วิการรูป 3 คือ ความเบา, ความอ่อนสวดย และความไม่ใช้งานไค้ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า ในการวิเคราะห์ถึงขั้นสุดท้าย ทั้งปรัชญาตะวันตก และพุทธศาสนาต่างก็มีความคิดเรื่องรูปอย่างเดียวกันว่า รูป (matter) ส้าแก่งให้ปรากฏเป็น วัตถุที่รู้ไค้ด้วยประสาทสัมผัสและวัตถุที่รู้ไม่ไค้ด้วยประสาทสัมผัส ในปรัชญาตะวันตก วัตถุที่รู้ไม่ไค้ด้วยประสาทสัมผัส มีชื่อเรียกว่า "อะตอม" (ปรมาณู) แต่ในพุทธศาสนา เรียกว่า "กะลาปะ"

แต่ก็มีความต่างกันในด้านความมุ่งหมายของการศึกษา ในปรัชญาตะวันตก รูป (สสาร) เมื่อมีการศึกษาก็เพื่อรู้ธรรมชาติของมัน เพื่อให้มีความรู้เรื่อง "รูป (สสาร) โดยสภาพแท้ของความเป็นรูป (สสาร) แต่ในพุทธศาสนา เมื่อมีการศึกษาพิจารณารูป ก็เพื่อความรู้อย่างแจ่มแจ้งสามารถปลดปล่อยตนเองให้หลุดพ้นจากอิทธิพลของรูป และมีชีวิตอยู่โดยไม่ได้รับอันตรายจากรูป ไม่ว่าในรูปแบบใด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

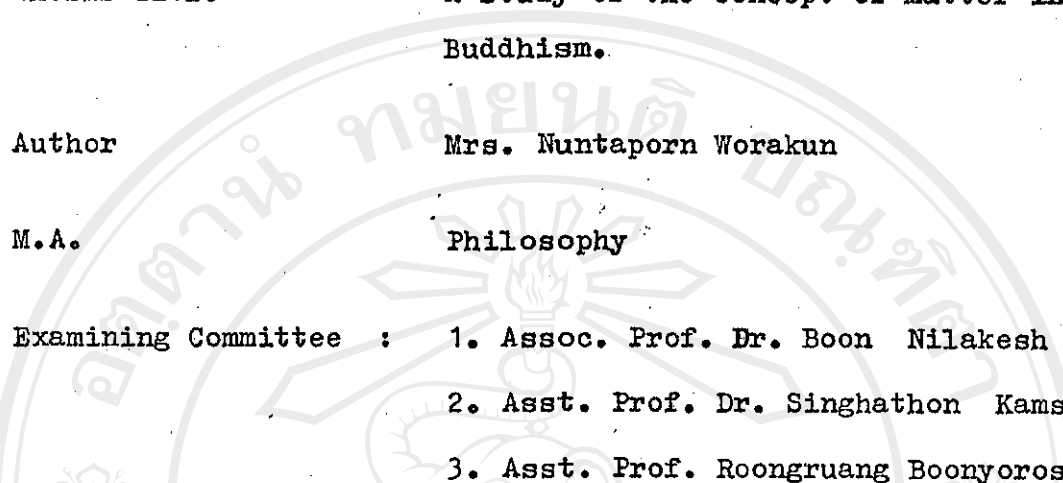
๑

Thesis Title A Study of the Concept of Matter in
 Buddhism.

Author Mrs. Nuntaporn Worakun

M.A. Philosophy

Examining Committee : 1. Assoc. Prof. Dr. Boon Nilakesh Chairman
 2. Asst. Prof. Dr. Singhathon Kamsao Member
 3. Asst. Prof. Roongruang Boonyoros Member

Abstract

This analytical study of the concept of matter in Buddhism begins with a survey of the same concept in ancient and modern western philosophy. In Greek philosophy "matter" beginning, from Thales, was understood as water and then air, and then fire, each of these elements was regarded by different thinkers as original stuff of the world. In later period, all the four elements (earth, water, fire, air) were taken as the roots of things of the world.

In modern philosophy, matter was also treated in the same manner. It is explained under two categories:

(1) matter was conceived as a distinct entity from "form" each existing independently of the other.

(2) matter and form exist together making a single whole.

Thinkers, who adhere to the first explanation, hold that matter and form are not related or more precisely the world is made of matter alone. Those who uphold the second explanation, say that the world is both matter and form and in the case of man, to give a true picture of the reality, both matter and mind (another term for "form") must be treated together.

However, the concept of matter in western philosophy and science has tracked its final analysis in the theory of atom beginning from Democritus's atomism to Einstein's Kinetic theory of matter

In various sutras of Buddhism, the word "matter" is used to mean different group of things, for examples:

(1) it means the five elements: the solid element (earth), the fluid element (water), the heat element (fire), the vibrating element (air), and the space-element.

(2) it means the five sense-fields: colour, sound, smell, taste and touch.

(3) it means the five sense-organs: the eye, the ear, the nose, the tongue, and the body.

(4) it means one of the five elements of existence, namely, rupakhandha (corporeality), vedanakhandha, (feeling) sannakhandha (preception), sankharakhandha (volitional activities or thinking), and vinnanakhandha (consciousness). Rupakhandha (corporeality) is composed of the four primary matter: the element of extension (earth),

the element of cohesion (water), the element of heat (fire), and the element of motion (air)

(5) it means the 24 derivative materiality (upadaya-rupa) namely, five sensitive material qualities: the eye, the ear, the nose, the tongue, and the body; five material qualities of sense-fields; form, sound, smell, taste, touch; material qualities of sex: femininity and masculinity; one physical basis of mind; heart-base; material quality of life; vital force; one material quality of nutrition: edible food or nutriment; material qualities of communication: gesture and speech; material qualities of plasticity: agility, elasticity, adaptability, etc.

From this study, it is found that in the final analysis, both western philosophy and Buddhism have reached the same conception of matter, that is, matter is manifested as sensible objects and non-sensible entity. Whereas in western philosophy non-sensible entity is called "atom", but in Buddhism, it is called by the name "kalapa".

But there is a difference regarding the purpose of study-in western philosophy, matter is studied just to know its nature, to have a knowledge of "matter as such", But in Buddhism, matter is investigated in order that one may liberate oneself from all its influence and live without being harmed by all its forms.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลงด้วยดี เพราะความกรุณาและคำแนะนำ ซึ่งผู้วิจัยได้รับจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญย นิลเกษ ประธานกรรมการ วิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
รุ่งเรือง บุญไทรส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิงหนท คำขาว ในฐานะอาจารย์ที่
ปรึกษาและควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ทั้งสามท่านได้กรุณาตรวจสอบทุกชั้นตอน พร้อม
ทั้งช่วยให้คำแนะนำต่าง ๆ เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ แสง จันทร์งาม ซึ่งกรุณาให้คำ
แนะนำตลอดมา และขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาปรัชญา และศาสนาทุกท่านที่มีส่วนช่วย
ในงานวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

นนทพร วรรณกุล

พฤศจิกายน 2533

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved